

Názory mladých lidí na inkluzivní vzdělávání

Slyšení v Evropském parlamentu
Brusel, listopad 2011

Názory mladých lidí na inkluzivní vzdělávání

**Slyšení v Evropském parlamentu
Brusel, listopad 2011**

Evropská agentura pro rozvoj speciálního vzdělávání je nezávislá organizace s vlastní samosprávou, kterou podporují členské země Agentury a evropské instituce (komise a parlament).

Názory vyjádřené jednotlivci v tomto dokumentu nevyjadřují nutně oficiální názory Agentury, jejích členských zemí či Evropské komise. Komise nenese žádnou zodpovědnost za jakýkoli způsob použití informací obsažených v tomto dokumentu.

Editor: Victoria Sorianová, Evropská agentura pro rozvoj speciálního vzdělávání

Části tohoto dokumentu mohou být zveřejněny za podmínky přesného udání zdroje. K citaci použijte následující odkaz: Evropská agentura pro rozvoj speciálního vzdělávání (2012) *Názory mladých lidí na inkluzivní vzdělávání*, Odense, Dánsko: Evropská agentura pro rozvoj speciálního vzdělávání.

Pro zajištění lepšího přístupu k informacím je tato zpráva k dispozici v elektronické podobě v 22 jazycích. Elektronické verze této zprávy jsou k dispozici na webových stránkách Agentury: www.european-agency.org

ISBN: 978-87-7110-388-5 (Elektronická verze)

ISBN: 978-87-7110-366-3 (Tištěná verze)

© European Agency for Development in Special Needs Education 2012

Sekretariát
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Kancelář v Bruselu
3 Avenue Palmerston
BE-1000 Brussels Belgium
Tel: +32 2 280 33 59
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Vydání tohoto dokumentu podpořilo
Generální ředitelství pro vzdělávání a
kulturu Evropské komise:
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.htm

OBSAH

PŘEDMLUVA	5
ÚVOD	7
PŘÍSPĚVKY MLADÝCH DELEGÁTŮ	11
Co je podle vás inkluzivní vzdělávání?	11
Můžete popsat, jak se na praktické úrovni dosahuje/má dosahovat inkluzivního vzdělávání na vaší škole?	13
Jaké jsou podle vás hlavní výhody a nevýhody, které inkluzivní vzdělávání přináší/může přinést vašemu vzdělávání?	21
Komentáře a návrhy	28
OHLÉDNUTÍ A POHLED VPŘED	31
MLADÍ DELEGÁTI NA SLYŠENÍ V EVROPSKÉM PARLAMENTU 2011	34

PŘEDMLUVA

V listopadu 2011 měla Evropská agentura pro rozvoj speciálního vzdělávání opět tu příležitost a čest zorganizovat evropské slyšení, které proběhlo v Evropském parlamentu v Bruselu. Zúčastnili se ho mladí lidé se speciálními vzdělávacími potřebami či postižením i bez nich studující na středních školách a učilištích, kteří diskutovali o tom, co pro ně inkluzivní vzdělávání znamená.

Toto slyšení je již třetí v řadě těchto setkání, které Agentura zorganizovala. První, kterého se zúčastnilo 23 delegací z jednotlivých zemí, neslo název „Evropské slyšení pro mladé lidi se speciálními vzdělávacími potřebami“ a proběhlo v Evropském parlamentu v Bruselu v roce 2003. Konalo se za podpory ministerstev školství a Evropské komise jakožto zásadní událost v rámci Evropského roku osob se zdravotním postižením. Druhá událost s názvem „Hlasy mladých: Vstříc rozmanitosti ve vzdělávání“ proběhla v Lisabonu v roce 2007 v rámci portugalského předsednictví EU a zúčastnilo se jí 29 delegací.

Na organizování slyšení v roce 2011 se podílely všechny členské země Agentury, které zde byly kompletně zastoupeny 88 mladými lidmi z 31 delegací.

Cílem organizátorů i pozvaných hostů slyšení bylo naslouchat názorům mladých lidí a zhodnotit, jakého pokroku bylo v inkluzivním vzdělávání v jednotlivých zemích dosaženo od posledního slyšení v roce 2007.

Každý žák dokázal ze své vlastní zkušenosti přispět významnými body vztahujícími se k implementaci inkluzivního vzdělávání, k jeho výhodám i problematickým aspektům. Ve všech diskusích opakovaně zaznívalo, jak je inkluzivní vzdělávání důležité, a je zřejmé, že představuje společné téma, které tyto mladí lidé ve svém vzdělávání řeší.

Chtěli bychom poděkovat všem členským zemím za jejich významnou podporu předcházející slyšení, v jeho průběhu i po něm. Rádi bychom také poděkovali veřejným činitelům, kteří se zúčastnili zahájení a zakončení události a moderovali závěrečnou část programu s výsledky mladých delegátů. Milanu Zverovi, členu Evropského parlamentu, Haraldovi Hartungovi a Aně Magranerové

z Evropské komise, Jerzemu Barskimu, mluvčímu polského předsednictví EU, Emilii Wojdyłové, zástupkyni ředitele odboru ministerstva školství; Aleksandře Posaracové ze Světové banky a Kari Brustadové z norského ministerstva školství.

A především bychom chtěli vyjádřit poděkování všem 88 delegátům, jejich rodinám, doprovodu, učitelům a asistentům. Bez nich by se tato důležitá událost nemohla nikdy uskutečnit a my se budeme zasazovat o to, aby se na jejich názory nezapomnělo.

Per Ch. Gunnvall
Předseda

Cor J.W. Meijer
Ředitel

ÚVOD

Dne 7. listopadu 2011 předneslo 88 mladých lidí z 31 delegací¹ na půdě Evropského parlamentu své názory na inkluzivní vzdělávání. Evropská agentura pro rozvoj speciálního vzdělávání (Agentura) takovou akci organizovala na evropské úrovni již potřetí.

Cílem slyšení bylo opět plně zapojit mladé lidi ve věku mezi 14 a 19 lety do diskuzí o inkluzivním vzdělávání. Každá členská země Agentury mohla nominovat za střední školy a učiliště jednoho či dva mladé delegáty se speciálními potřebami a/nebo postižením a jednoho delegáta bez nich. Je třeba zdůraznit, že delegáti reprezentovali širokou škálu potřeb, avšak většina jich pocházela z hlavního vzdělávacího proudu a slyšení se zúčastnili se svými spolužáky.

Uspořádané slyšení mělo dát mladým lidem z celé Evropy příležitost vyjádřit veřejně svůj názor. Poskytlo jim platformu pro vyjádření svého pohledu na vzdělávání, umožnilo vysvětlit své potřeby a požadavky a podělit se o své naděje do budoucnosti. Umožnilo jim také sdílet své osobní zkušenosti a diskutovat o tom, co pro ně v každodenním životě inkluzivní vzdělávání znamená a co jim přináší.

Stejně jako v roce 2007 obdrželi účastníci předem ke slyšení dokument s přípravnými otázkami, nad kterým na svých školách měli diskutovat a zamyslet se. Delegáti 6. listopadu zasedli v sedmi pracovních skupinách, ve kterých o těchto otázkách diskutovali, přispívali svými komentáři a návrhy a připravovali krátké shrnutí svých diskuzí, které měli přednést druhého dne v Evropském parlamentu.

Delegáti diskutovali o těchto otázkách:

- Co je podle vás inkluzivní vzdělávání?
- Můžete popsat, jak se na praktické úrovni dosahuje/má dosahovat inkluzivního vzdělávání na vaší škole? Jak je

¹ Belgie (vlámsky a francouzsky hovořící společenství), Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Island, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovinsko, Spojené království (Anglie, Severní Irsko, Skotsko a Wales), Španělsko, Švédsko a Švýcarsko.

například organizována třída, jaké programy běží, jaký druh podpory je uplatňován apod.

- Jaké jsou podle vás hlavní výhody a nevýhody, které inkluzivní vzdělávání přináší/může přinést vašemu vzdělávání?
- Máte nějaké další komentáře?

Shrnutí diskusí mladých delegátů zaznělo pak v Evropském parlamentu a jejich výsledky jsou i základem této zprávy.

Následující stránky se podrobně věnují společným názorům a problémům, o kterých mladí delegáti hovořili a na nichž se shodli. Na první pohled je zřejmá hloubka a vyzrálost jejich diskusí. Aniž by bylo třeba jakýchkoli „interpretací“, stačí zaznamenat jejich komentáře a návrhy. Názory a návrhy každé skupiny povětšinou neodkazují k typu vzdělávání (střední, učňovské) mladých delegátů, ani k tomu, zda mají speciální vzdělávací potřeby či nikoli. Místo toho jsou příspěvky seskupené podle odpovědí na výše uvedené čtyři otázky: co je inkluzivní vzdělávání, jak je v praxi implementováno, jeho výhody a nevýhody, další komentáře. Slova a formulace mladých delegátů jsou pokud možno citována v původní podobě. Jejich vyjádření jsou jen velmi zřídka redakčně upravena.

V diskusích všech pracovních skupin se shodně objevuje celá řada klíčových otázek a témat. K nim patří:

- právo na kvalitní vzdělávání a příležitosti ke vzdělávání,
- boj proti diskriminaci,
- poskytování potřebné podpory,
- odstranění současných fyzických, sociálních a vzdělávacích bariér,
- společný užitek, který inkluzivní vzdělávání může nabídnout všem žákům.

Kromě přípravných otázek měla každá delegace vypracovat poster, který by ilustroval, jak se na inkluzivní vzdělávání nahlíží v jejich škole. K výrobě posterů delegáti využili různé materiály – vizuální, taktilní i audiomateriály. Tyto postery byly během slyšení vystaveny před jednacím sálem Evropského parlamentu a nyní jsou všechny k dispozici v publikaci „Poster Collection“, kde je doplňuje krátký popis a další podrobnosti o mladých delegátech a jejich školách.

Veškeré informace o slyšení 2011 naleznete na webových stránkách Agentury: <http://www.european-agency.org/agency-projects/european-hearing-2011>

PŘÍSPĚVKY MLADÝCH DELEGÁTŮ

Co je podle vás inkluzivní vzdělávání?

Mladí delegáti diskutovali o právech – o právu na kvalitu vzdělávání, na možnost volby, rovnoprávnost a respekt. Konstatovali, že v inkluzivním vzdělávání nejde jen o to být společně na jednom místě, nýbrž se svými spolužáky také navázat přátelství a pozitivní vztahy.

Zmínili, že inkluzivní vzdělávání je přínosem pro všechny: vytváří příležitost k učení a sdílení zkušeností. Zdůraznili, jak důležitou roli hrají učitelé a spolužáci, a že inkluzivní vzdělávání představuje první krok k plnému zapojení do života společnosti.

Zde jsou některé z názorů mladých delegátů:

Všichni mají stejné právo na studium. Studovat a mít přístup ke kvalitnímu vzdělávání je lidské právo. Pokud má někdo problém, potřebuje vedení, které mu pomůže. Na inkluzi se podílí celá komunita: rodina, škola atd. Pokud se odlišujete, máte bez ohledu na míru této odlišnosti právo na asistenci (Dagur).

Inkluzivní vzdělávání znamená být/studovat společně se všemi ostatními. Jsme si rovni a jsme odlišní. Máme právo si zvolit, co chceme dělat – předměty, jak jsou vyučovány (James). Inkluzivní vzdělávání znamená mít možnost vybrat si studium (John, Nana-Marie).

Inkluzivní vzdělávání znamená, že jsou všichni ve stejné škole a stejné třídě (Fé, Josette, Kanivar). Znamená mít vyučování v běžné škole, mít přátele, ne se jen společně učit. Všichni se zapojují do všech aktivit. Znamená ale také speciální jednotky ve školách hlavního vzdělávacího proudu, mít možnost se některých předmětů účastnit v malých skupinkách s dalšími žáky s podobným postižením (Michalis, Andreani, Maria).

Inkluzivní vzdělávání je pro všechny děti. Normální školy by měly být v blízkosti jejich domova. To dává možnost stýkat se s lidmi z okolí (Wacław).

Inkluzivní vzdělávání znamená být součástí „normální“ třídy a být „normální“. Každý se zapojuje. Znamená, že se člověk s postižením cítí ve třídě vítán a že ho studenti bez speciálních potřeb respektují. Pokud v „normální třídě“ žáci mají jiné potřeby, například tlumočnicka

do znakového jazyka, škola ho musí poskytnout. Cílem je, aby se zapojili všichni (Lise).

Nejde jen o to být žákem normální školy. Jde o to být členem společnosti. Každý postižený má právo na výuku v normální škole, pokud chce a může. Pokud to nedokáže, musí mít alternativu (Jere). Jde o právo na zapojení. S alternativami, ale vždy jde o zapojení do společnosti (Fabian, Pedro, Diogo, Josette).

Inkluze znamená víc respektu, navázaných kontaktů, nových přátel a nových informací – ve všech oblastech života (Rolands).

Inkluzivní vzdělávání je široký přístup. Nejde jen o dobré známky, nýbrž o dobré sociální kontakty a vztahy. Škola je víc než učení se z učebnic – ve škole jde o sociální vztahy. Inkluzivní vzdělávání se netýká jen školy, nýbrž i širší komunity (Bethany, Gemma, Sophie).

Znamená učit se společně žít a respektovat každého s postižením i bez (Emile). Bez ohledu na rasu, pohlaví, speciální potřeby si všichni pomáhají a podporují jeden druhého. Pro mě je klíčovým principem ve společnosti solidarita (Maria). Je důležité jeden druhého přijmout, i když máme speciální potřeby, odlišnou kulturu nebo vyznání (Francesco). Jde o to, že se lidé ve škole dozví o různých speciálních potřebách, obzvláště o těch, které nejsou vidět (Mathias). Inkluzivní vzdělávání se netýká jen postižení, nýbrž i kultury apod. (Elin).

Všichni členové školní komunity se musí k ostatním chovat s úctou. Přijmout a respektovat se navzájem – to je začátek. Inkluzivní vzdělávání potřebuje, aby přispěli ostatní studenti i učitelé (Barbara, Mirjam, Triin).

Výchozím bodem inkluzivního vzdělávání je informovanost a vzdělání učitelů (Sophie a Gemma). Učitel musí vědět, co každý žák potřebuje, a musí poskytovat příležitosti k úspěšnému dosažení cílů. Všichni máme svůj talent – společně vytváříme lépe fungující komunitu (Klara).

Učitelé tu musí být pro všechny – inkluzivní vzdělávání vyžaduje dodatečné zdroje, jako jsou čas a peníze, ale každému žákovi se musí dostat toho vzdělání, o které stojí (Philipp). Inkluzivní vzdělávání pomáhá rozvíjet schopnosti, v nichž vynikají, a pomáhá v oblastech, se kterými mají obtíže (João). Inkluzivní vzdělávání znamená dostat materiály, které potřebujete (Carlo, Melania).

Často se důraz klade na praktické záležitosti (např. budovy), ale inkluze je hlavně v myslí lidí. Každý si musí osvojit zvyk přemýšlet o různých potřebách a nediskriminovat a nerozdělovat. Mezi učiteli a žáky zbývá hodně práce, aby se našly talenty a možnosti. Dělení podle postižení vede k větším překážkám (Mei Lan).

Inkluzivní vzdělávání by mělo obnášet prolomení bariér (Wessel). Musíme odstranit bariéry v nejširším slova smyslu. Musíme změnit myšlení lidí (Jens). Každý má právo na kvalitní vzdělávání. Někteří potřebují větší podporu než ostatní, ale musí být naplněna práva všech (Francesco).

Inkluzivní vzdělávání znamená úspěšnou inkluzi studentů s postižením (Daniel).

Můžete popsat, jak se na praktické úrovni dosahuje/má dosahovat inkluzivního vzdělávání na vaší škole?

Mladí delegáti uvedli charakteristiku svých škol a vyjádřili některé své obavy.

Zde jsou jejich příspěvky:

U nás ve škole máme pro děti s postižením zvláštní programy a speciální třídy, kde se jim pomáhá. Asistenti jsou tam s nimi a někdy jsou také studenti ve třídě se všemi ostatními, pokud je to pro ně lepší. Studenti na vozíku mají ve třídě vyčleněné pohodlnější místo.

Já mám ADHD (hyperkinetickou poruchu) a občas potřebuju ze třídy odejít. Tomu ostatní studenti nerozumí (Dagur).

Myslím, že si studenti připadají velice integrovaní. Učitelé nám pomáhají, když je třeba a také ostatní studenti jsou ochotni pomoci (Claudia). Pomáhá nám, když se můžeme cítit jako všichni ostatní (Claudia, Chiara, Yohana). Chodím na odbornou školu stravování a služeb. Jsem se svými kamarády. Ve třídě máme speciálního asistenta, ale pomáhá každému. Někdy spolužáci i závidí, ale to jen velmi zřídka (Chiara). Studenti s postižením někdy třídu opouští, pokud je to nutné (Yohana).

Inkluze začíná ve školce. Se všemi (učiteli, rodiči, studenty) probíhá pravidelná diskuse: je stávající situace v pořádku? Kde potřebujete pomoc? Dokud je situace pro všechny v pořádku, student zůstává ve třídě. Na začátku roku se třída připravuje na přijetí studenta s postižením – vysvětluje se, o jaký typ postižení se jedná. U nás ve škole mají studenti možnost si vybrat, kde chtějí být. V naší zemi existuje organizace, která poskytuje speciální materiály a IT. Škola si může od této organizace pomůcky vypůjčit a studenti si je mohou také vzít domů. Když už tyto pomůcky nepotřebují, mohou je použít další studenti v téže nebo jiné škole. Mít podporu technologických pomůcek je velice důležité (Melania, Carlo).

Chodím na odbornou školu stravování a služeb. Škola má dvě oddělené části, jedna je pro studenty s postižením, druhá pro studenty bez postižení. Já chodím do té první, ale raději bych studoval se všemi ostatními. Myslím, že by student měl mít možnost zvolit si, kde se cítí lépe. V naší zemi nejsou školy přizpůsobeny lidem s postižením. Vozíčkáři tu nemohou studovat. Vláda musí něco udělat. Je také nedostatek personálu. Míval jsem to hodně těžké. V naší zemi musí být muži silní a na muže s postižením se hledělo jako na slabé a ne příliš pozitivně. Dnes už je to lepší. Díky tomu, že chodím do školy, cítím se silnější a statečnější. Dnes je pro mě snazší komunikovat s ostatními (Artūras).

Můj obor je stravování. Máme hodiny vaření, obsluhy a stolničení atd. Cílem je získat práci v oblasti stravování, ale je to těžké: s lidmi s postižením se někdy zachází špatně. Pořád je ještě třeba hodně změnit. Pro studenty s postižením může být někdy běžné kurikulum matoucí. Učitele stresují celostátní zkoušky a nevěnují dost pozornosti studentům, kteří potřebují větší podporu (Stefanos).

Chodím do školy hlavního vzdělávacího proudu do třídy s dalšími devíti studenty s postižením. Učitelé tu jsou pro obě skupiny studentů. Někdy si připadám trochu segregovaný, protože musím učitele žádat, abych mohl být s ostatními. S ostatními studenty jsem jen v době oběda. Mám zvláštní kurikulum, zvláštní rozvrh a specializovaný program (Audrey).

Na začátku střední školy jsem si mohl vybrat jen ze dvou – pro vyučování žáků s postižením nebyl dostatek kvalifikovaného personálu. Se dvěma učiteli mám pozitivní zkušenosti – dřív jsem mívala jen jednoho a ten nový vysvětluje látku lépe. Ve škole by měli zbudovat výtah (Zsófia).

Studovala jsem speciální program a učitelé se jím během studia řídili. V nové škole nestuduji speciální program a jde mi to dobře. Jenže učitelé nemají odbornou kvalifikaci a dostatek času. V hodinách matematiky má jeden učitel 28 lidí. Je nedostatek učitelů. Ve škole je spousta žáků s poruchami učení. Ve školách se rozhodne, že žáci budou moci studovat jen odborné předměty (např. úklid), a ne profesionální předměty (jako např. matematiku apod.). Skupiny jsou příliš velké, protože pro více skupin není dost financí. Chybí výtahy (Ingre).

Ve škole se učí základní dovednosti. Zařadili mě do „překlenovací“ třídy a zjistila jsem, že si nemůžu zvolit předmět péče o dítě. Chci studovat předměty na stejné úrovni jako ostatní, i kdybych měla mít horší známky. V naší zemi se poskytuje velká podpora. Studenti by měli mít možnost zvolit si, které předměty chtějí nebo GCSE (General Certificate of Secondary Education, zkouška pro žáky ve věku 14–16 let). Ale není spravedlivé, že nedostávají všichni stejnou podporu (Leanne).

Věděl jsem, že dokážu dohnat různé předměty, a musel jsem to učitelům říct a dokázat – nevěřili mi. Připadalo mi, že mě nerespektují. Všichni jsme stejní. Všichni máme problémy. Každý učitel má jiný názor, vysvětluje věci jinak – to je matoucí (Rolands).

Moje škola potřebuje flexibilnější program, který bude vycházet z toho, co je pro studenta významnější. Je důležité ze třídy na chvíli odejít, dát si krátkou přestávku, mít místo, kde si můžete odpočinout a uvolnit se (João).

Chodím na střední školu hlavního vzdělávacího proudu. Podle mě je nutné zlepšit výukové metody. Používat víc technologie, vizuální pomůcky a různé zkoušky (Andreani).

Studuji ve speciální jednotce. Potřebujeme více asistentů a aby byli žáci se stejnými problémy ve stejné skupině. Měli bychom se účastnit tělocviku a cítit se v bezpečí a spokojeni (Michalis).

Chodíme na všeobecnou střední školu. Přáli bychom si, aby byly třídy pro různé úrovně a víc alternativ. Chtěli bychom mít stejné třídy pro žáky se stejným postižením (Elmo and Kanivar).

Chodíme na střední školu hlavního vzdělávacího proudu (Pedro and Fabian). Chtěl bych, aby ve školách bylo víc lidí s postižením, abychom si dokázali lépe rozumět (Pedro). Měla by se zlepšit jídelna. Chtěl bych se učit víc a lépe (Fabian).

Chodím na střední školu hlavního vzdělávacího proudu. Výuka by měla být přizpůsobena materiálům, které jsou k dispozici, a učitelé by měli být připraveni (Aure).

Chodím na střední školu hlavního vzdělávacího proudu. Myslím, že ve školách by měli být postižení, abychom jim lépe rozuměli. Na mojí škole nikdo není (Fé).

Chodíme na střední školu hlavního vzdělávacího proudu (Sam a Charlotte).

Je důležité, aby se poskytovala podpora při učení. Ale učitelé jsou přísní a rozhodují, aniž by se ptali. Silné oddělení pro poskytování podpory je prospěšné, ale ne vždy je dobré (Sam).

Chodím do speciální školy a je mi dobře. Ve školách jsou potřeba výtahy – často chybí (Jere).

Chodím na gymnázium. Mám skvělé učitele a nevím, co by bylo možné zlepšit (Maria).

Chodím na střední školu hlavního vzdělávacího proudu. Škola poskytuje tlumočnický ve znakovém jazyce, výtahy a světelnou signalizaci přestávky. Potřebujeme víc technologií a změnu v myšlení učitelů i studentů (Diogo a Josette).

V mé třídě byl jeden student se SVP, který se tam necítil dobře („nic se nenaučil“), ale jiný kamarád ze školy si zase myslí, že inkluzivní vzdělávání je opravdu dobrá a užitečná věc. Ve třídě máme učitele a

asistenta. Asistent velmi pomáhá. Každý by měl vědět, co je pro něj nejlepší (Nika).

Mám jednoho asistenta a cítím se dobře, protože mi naslouchá. Pokud jde o třídy, kde jsou pouze žáci se SVP, jsou malé skupiny v pořádku. Já chodím na speciální školu a jsem tam šťastný, protože učitelé studentům se SVP rozumějí. Podle mě je ale lepší, když studenti se SVP chodí do normální třídy a mají asistenta (Domen).

V naší zemi do normální třídy chodí 26 žáků a já chtěla být v normální třídě. Ostatní žáci v normální třídě mi říkali „nedělej to“. Je hezké dělat to, co je normální v normálním světě. Cítím, že je to těžší, protože mám zvláštní přístroje, jejichž používání zabírá čas, ale je dobré mít přátele, kteří vidí a mohou pomoci. Každý student má právo na podporu a pomoc ze strany učitele po vyučování, například v době oběda. Učitel a žáci v mé třídě vědí, jak se mnou pracovat. Víím, že funguje centrum, které učitelům poskytuje podporu (Sofie).

Člověk si musí zvolit, jestli chce inkluzivní vzdělávání, nebo mít plnou pozornost. Když se rozhodne pro druhé, je mu lépe v menší třídě. Účastním se projektu, který ostatní informuje o lidech s postižením ve vzdělávání. Projekt spočívá v tom, že studenti vzdělávají studenty a učitelé zase učitele (Laima).

Jsem rád, že mám dva učitele. Jeden z nich mi pomáhá. Účastnil jsem se projektu, během kterého se sledovaly filmy, a pak se mohlo hovořit o problémech ve skupinové diskusi. Můj asistent mi pomáhá s domácími úkoly (Waclaw).

Připadá mi jako normální situace, že mám ve třídě dva učitele (Orlando).

Pomoc logopeda je důležitá. Se svými učiteli jsem v kontaktu prostřednictvím SMS a s logopedem prostřednictvím emailu. Učitelé někdy zapominají, že když nemám tlumočníka, musím odezírat. Otáčí se ke mě zády, když mluví, a používají složitá slova, kterým nerozumím (Méryem).

Mám zkušenost ze školy, kde jsou zapojeni žáci se SVP. Má škola je udělaná pro ně. I ostatní studenti si pomáhají, aniž by „museli“. Prostě pomůžou (Edgars).

Ve speciálním centru dostávám lepší rehabilitaci a poradenství než v běžné škole, ale pochybuju, jak to funguje pro lidi s těžším

postižením. Já chodím do speciální školy, protože nejbližší škola pro mě nebyla optimální (Tuomas).

Připadá mi, že když jsem s ostatními studenty, kteří mají stejné potřeby, cítím se mezi spolužáky normální. Jsem ve třídě s 8 studenty, kteří mají všichni sluchové postižení (Kamilla).

V „inkluzivní“ škole jsem se cítila od spolužáků šikanovaná. V mé speciální škole se mi líbí to, že máme v jedné zvláštní místnosti spoustu počítačů, kde mají studenti večer možnost vypracovávat domácí úkoly (Rebeca).

Učitelé se někdy soustřeďují jen na to, co nedokážu, a ne na mé schopnosti (Pórdur).

Chodím do školy hlavního vzdělávacího proudu a ve třídě máme žáky s Aspergerovým syndromem (Marie).

Do naší školy chodí lidé se zrakovým postižením i nevidomí. Máme tu speciální pedagogy. Na hodiny matematiky máme speciálního pedagoga, který pomáhá malým skupinkám zrakově postižených studentů. Technologie pro Braillovo písmo je velmi důležitá (Dean, Robert). Máme personál, jehož úkolem je dohlížet na potřeby mladých lidí s postižením (Daniel).

V mé zemi mají vozíčkáři speciální asistenty a k pomoci jim slouží také speciální architektonické prvky, jako jsou rampy a madla. U nás ve škole učitelé vědí o potřebách studentů. Máme asistenty pro pomoc při učení. Když jsem nemocná, není problém dozvědět se látku a domácí úkoly. Během zkoušek mám čas navíc, a když je potřeba, můžu si udělat přestávku (Maria).

Chodím do školy hlavního vzdělávacího proudu a dostávám dodatečnou podporu. Cítím se integrovaná. Připadám si stejně jako student bez speciálních potřeb. V naší zemi máme ve školách hlavního vzdělávacího proudu speciální pedagogy, kteří nám pomáhají (Pauline).

Chodím na střední školu, kterou nenavštěvuje nikdo se speciálními potřebami (Emile).

Chodím do školy hlavního vzdělávacího proudu, ale patřím také do oddělení pro inkluzivní vzdělávání. Dostává se mi velké pomoci a na zkoušky mám čas navíc (Honoré).

Měl jsem radost z opatření jako například méně otázek nebo více času na zkoušky. Je to nutné pro přizpůsobení mým potřebám (Jakub).

U nás ve škole nemám výhodu dodatečné podpory. Pomáhají mi mí spolužáci tím, že mi přinášejí domácí úkoly. Někdy mi rozumějí lépe než učitelé. Chodím do školy hlavního vzdělávacího proudu a u nás ve třídě jsem jediná se speciálními potřebami. Moc mi nepomáhají, protože chodím do „normální“ školy (Melanie).

Chodím do „normální“ třídy a můj život ve škole je přizpůsobený mým potřebám. Můžu využívat počítač, větší stůl a dopravu do školy a ze školy. Měla jsem velké štěstí na učitele. Ale někteří učitelé nechtějí porozumět. Když to není v osnovách, nechtějí mi pomoci a přizpůsobit studijní program (Lise).

Nepotřebovala jsem chodit do speciální školy, ale neměla jsem na vybranou, protože škola hlavního vzdělávacího proudu nebyla bezbariérová (Bethany).

Škola hlavního vzdělávacího proudu mě zocelila. Připravila mě na opravdový svět. Příprava je pro inkluzivní vzdělávání zásadní. Zásadní jsou správné materiály ve správném formátu. Je třeba zvyšovat informovanost a mít nástroje, které pomohou změnit postoje k lidem s odlišnými potřebami (Gemma).

Podpora lidí mimo školu, kteří mohou fungovat jako prostředníci pro studenty se speciálními potřebami, je pozitivní. Některé učitelé nechtějí spolupracovat na tom, aby inkluzivní vzdělávání pro mě a ostatní fungovalo. Učitelé by měli ve svých třídách přijímat každého. Některé studenty může speciální škola připravit na pozdější studium na škole hlavního vzdělávacího proudu. Mě speciální škola připravila na střední školu hlavního vzdělávacího proudu (Wessel).

Mít spolužáky, kteří mě podporují, a dostávat během praxe správnou podporu je velmi důležité (Jože).

U nás ve škole nebyli až do loňského roku žádní studenti s postižením. Spolužáci se děsili odlišnosti (Keenan).

Ve třídě jsme měli jednu dívku se sluchovým postižením – učitel nás požádal, abychom jí pomáhali, ale bylo to jako hlídání dětí – žákům s postižením nepomáhá, když je přehnaně chráníte. Není to přirozené. Naše škola poskytuje přístup pro žáky na vozíku a také podporuje žáky se zrakovým/sluchovým postižením. Máme

semináře, kde mladí lidé můžou hovořit o svém postižení a dostat lepší podporu ze strany spolužáků (Asgerdur).

Chodím do běžné třídy jednou týdně – to je velmi důležité. Učitelé a spolužáci, kteří jsou ochotni pomoci, jsou zásadní – na základní škole to tak nebylo, ale na střední škole jsem nyní spokojený (Łukasz).

Měli jsme zvláštní oddělení pro potřeby dodatečné podpory, ale měli jsme také asistenty, kteří nám pomáhali číst z tabule atd. Učitel zrakově postižených se postaral o vybavení (Katrina).

V mojí speciální škole je 38 chlapců, takže máme méně předmětů a více praktických činností. Třídy jsou velice malé, ale některé materiály jsou nevyhovující, např. DVD bez titulků. Je vždycky těžké, když začíná pracovat nový učitel, protože vybudovat vzájemné porozumění nějakou dobu trvá. Školy by měly být smíšené (chlapci/dívky) (Simon).

Učitel IKT na naší škole je také postižený – to mu pomáhá lépe pochopit speciální potřeby – lépe zná problémy svých studentů (Áron).

Různé postižení vyžaduje různou podporu. U nás ve škole se používaly mikrofony a v menších třídách učitelé používali znakový jazyk. Škola měla pouze přízemí (přístupná vozíčkářům). Pro studenty se zrakovým postižením byly k dispozici technické pomůcky, jako jsou zvětšovací software, a pro žáky s ADHD tu byl prostor pro odpočinek atd. (Elin).

Píšu velice pomalu a na testy potřebuju více času atd. (Philipp).

Mám kamaráda dyslektika, kterému velmi pomohl počítač a čas navíc. Využívaly se zvukové soubory či pomoc spolužáků, ale nebyly poskytovány systematicky (Klara).

Jaké jsou podle vás hlavní výhody a nevýhody, které inkluzivní vzdělávání přináší/může přinést vašemu vzdělávání?

Mladí delegáti formulovali, co považují za hlavní *pozitiva*, která jim inkluzivní vzdělávání přináší nebo by mohlo přinést. Kromě dalších faktorů mezi ně patřila lepší připravenost na pozdější získání zaměstnání, pocit, že je student silnější a nezávislejší, povědomí o tom, jak skutečný život vypadá, boj proti diskriminaci a zažitým představám, víc přátel, pocit „normálnosti“ a překonávání bariér.

Zde jsou některé z názorů mladých delegátů:

Je snazší získat práci s diplomem z všeobecné školy. Je také snazší zapojit se do komunity, pokud navštěvujete školu hlavního vzdělávacího proudu, než pokud jste ve třídě pro postižené (Melania, Carlo).

Hlavním účelem školy je připravit mladé lidi na skutečný život. Společná práce/učení vytváří krásnější budoucnost (Jonas). Ve speciálních školách nevědí, jak žít v normální společnosti (Wacław). Je důležité, aby všichni měli po dokončení školy stejný certifikát. Tato iniciativa jim dá šanci zapojit se do moderní společnosti (Laima a Kamilla).

Je pěkné mít kvalitní sociální vztahy, ale mít příležitost najít dobrou práci je zásadní. Inkluzivní vzdělávání tyto příležitosti poskytuje (Jože).

Inkluzivní vzdělávání dává studentům se speciálními vzdělávacími potřebami praxi ve vysvětlování svých potřeb – musí je vysvětlovat ve společnosti i v zaměstnání (Barbara). Někdy je zkušenost důležitější než kvalifikace. Jakmile vyřešíme naše vzdělávání, další věci ze společnosti zapadnou na své místo (Leanne).

Je skutečně důležité, aby do škol hlavního vzdělávacího proudu byli začleňováni lidé se speciálními potřebami, protože ostatní studenti se tak mohou o postižení dozvědět. Studenti se speciálními potřebami i bez nich se mohou od sebe navzájem něco naučit a vyměňovat si své vědomosti (Efsthathios).

Je důležité dozvídat se o ostatních lidech a jejich životech, učit se od ostatních prostřednictvím výměny zkušeností (Charlotte, Diogo, Méryem, Zineb). Otevírá to mysl lidí a napomáhá tomu, aby bylo méně diskriminace (Aure). Lidé mohou přemýšlet (Pedro) a naučíme se přijímat ty, kteří jsou jiní než my (Andreani).

Je to dobré pro nás – dobré pro ně (Barbara). Je důležité si uvědomovat přínos pro každého ve třídě (Sophie). Inkluzivní vzdělávání pomáhá dětem v hlavním vzdělávacím proudu, aby byly tolerantnější a otevřenější (Sára).

Pro odstranění všech bariér se musí změnit mentalita. Jste součástí větší mozaiky. Ostatní mladí lidé si musí vybudovat pochopení. Žijeme v nevědomém světě (Gemma).

Každý se zapojuje bez ohledu na své problémy (Robert). Každý by měl mít šanci na inkluzivní vzdělávání a lepší život (Tomáš).

Inkluzivní vzdělávání pomáhá každému cítit se jako součást dobrého systému (Triin). Dává vám možnost studovat bez pocitu „jsem jiný“ (Lucie). Každý je emancipovaný (Elmo). Pomáhá také každému překonávat své hranice (Maria).

Získáte zkušenosti, které eliminují ustálené představy. Inkluzivní vzdělávání mění postoje lidí vůči postižení (John). Zvyšuje toleranci a pochopení vůči postiženým (Dean).

Pokud si všichni budou vědomi různých druhů postižení a osobní situace ostatních lidí, není inkluzivní vzdělávání žádný problém. Šikana je důsledkem odlišnosti – když se vysvětlí, šikana přestane. Inkluzivní vzdělávání každému pomáhá dosáhnout svého plného potenciálu (Katrina).

Inkluzivní vzdělávání nemá nic společného s tím, že jste v prostředí, které usnadňuje učení. Tohle by ve skutečnosti mělo být stejné pro všechny. Žáci se učí raději v menších třídách, a tak by to mělo být pro všechny (Kamilla). Ve větších třídách žáci usínají, a proto si jich nikdo nevšímá. V těchto zařízeních má učitel jen dvě minuty na každého studenta, zatím co by každý z nich potřeboval možná deset. Projít normálním systémem vám dává možnost volby a moci zjistit, co chcete a co dokážete (Kamilla).

Inkluzivní vzdělávání je dobré pro přátelství (Bethany). Znamená mít přátele – „partu dobrých kamarádů“. Nejen se společně učit, ale také společně dovádět (Sam).

Přináší zlepšení komunikace a interakce (Markos). Také přináší zlepšení do vzdělávání. Školy musí být lépe přizpůsobeny žákům (Alexandra).

Z inkluzivního vzdělávání se musí stát „normální“, ale hodně lidí musí získat vzdělání ve speciálních dovednostech, aby k tomu mohlo dojít (Francesco).

Je důležité, aby fungovala veškerá technická opatření – například povolit notebooky (Bethany). Velký rozdíl dokáže také učitelova pozornost vůči prostým věcem – třeba úrovní hluku ve třídě (Mathias). Možnosti individuální práce, jako například osobní studijní programy, jsou pozitivní – v některých předmětech je důležitá speciální podpora (Lucie). Je důležité zohlednit různé přístupy k učení – například vizuální učení (Tomáš).

Dává mi to příležitost interagovat v „normálních“ skupinách na vyšší úrovni. Individuální vzdělávací plán je velice důležitý, ale učitelé potřebují vedení – žáci musí být proaktivní (Tomáš). Dostat správnou podporu je složité, ale dá se to překonat (Francesco).

Je dobré změnit fyzické uspořádání třídy, aby se podpořily sociální vztahy (Robert). Sociální atmosféra ve škole je pro dosažení inkluzivního vzdělávání opravdu důležitá (Jens).

Čím více budeme postižené promíchávat s ostatními, tím rychleji dosáhneme pozitivních postojů. Není poskytován dostatek pomůcek. Toto musí být zásadní iniciativa, aby lidé získali větší samostatnost. Pro ty, kteří se zapojí, přináší velmi zásadní sociální smysl života a vytváří podporu při vypracovávání úkolů po vyučování a během školních aktivit i mimo ně. Sport je důležitý způsob, jak se zapojit do sociálního života (François).

Když budou studenti s postižením odděleni, může být těžší zvyšovat povědomí o něm. Mohly by být využívány menší skupiny, které by se, jakmile by to bylo možné, spojovaly (Keenan). Pro žáky se sluchovým postižením jsou menší třídy lépe zvládnutelné, protože pokud je prostředí příliš hlučné, je tu příliš mnoho rozptýlujících prvků. Když jsem se svými spolužáky se sluchovým postižením, cítím se jako „normální“ člověk (Elin).

Je nutné dosáhnout rovnováhy mezi velikostí třídy a potřebami. Lidé s postižením se musí cítit lépe ve větších skupinách, ale společnost se musí přizpůsobit. Studenti hlavního vzdělávacího proudu a s postižením se musí naučit žít společně – s přístupem pro všechny (Mei Lan).

O inkluzivním vzdělávání se mnohdy tvrdí, že je drahé, ale tím, že se snažíme ušetřit, stejně nakonec zaplatíme za řešení problémů víc (Daniel). I když nemá stát příliš mnoho zdrojů, musí být inkluzivní vzdělávání uskutečňováno co nejlépe. Inkluzivní vzdělávání je investice. Musíme investovat do lidí. Lidé jsou jediný zdroj. Inkluzivní vzdělávání nám pomáhá překonávat naši historii – posiluje nás (Jens).

Mladí delegáti diskutovali také o hlavních *problémech*, kterým se čelí v inkluzivním vzdělávání, včetně všeobecně nedostatečného povědomí o různých typech postižení na straně učitelů a studentů, potřeby změnit myšlení a postoje k diverzitě, omezené odbornosti

učitelů, negativních postojů, fyzického přístupu do budov a potřeby většího množství adaptovaných výukových materiálů a odpovídajícího prostředí, kde probíhá vzdělávání.

Zde jsou některé z názorů mladých delegátů:

Integrace ve školkách, když jsou děti menší, je velice obtížná (Dagur).

Někteří lidé nemají dostatečné povědomí o rozdílnostech v jejich vlastní zemi. Lidé bez postižení jednají s postiženými dvěma způsoby: prostě jdou pryč, nestarají se a nesnaží se, nebo, i když nerozumí, snaží se ptát a pochopit. Můj otec míval problémy, když jsem byl mladší, protože lidé nevěděli, co ADHD je, a otec to nedokázal vysvětlit. Je důležité, aby lidé věděli o různých typech problémů. Obzvláště v zemích, jako je moje, je v oblasti postižení problém v kultuře. Bývali jsme zemí válečníků. Bývali jsme Vikingové a slabé jedince společnost nepřijímala a někteří byli připraveni o život. Tento typ kultury je v mé zemi přítomen i dnes (Dagur).

Inkluzivní vzdělávání ve většinové společnosti je pořád složité. Pro nás může být například nebezpečné přecházet ulici, protože semaforey nejsou přizpůsobené zrakově postiženým (Carlo a Melania).

Děti se vzájemně nálepkují, za to, že jsou ve speciálních programech. Problém, který se vyskytne v inkluzivním vzdělávání, je propojen se všemi sociálními problémy (Ingre).

Ve školách hlavního vzdělávacího proudu je problémem šikana i nedostatek akceptace (Leanne).

V postojích k inkluzivnímu vzdělávání dochází k pokroku, ale pořád není hlavní prioritou (Jonas).

Pochopit problémy každého je také výzva. Škola a personál by měli chápat obtíže lidí a poskytnout jim podporu, kterou potřebují k dosažení dobrých výsledků. Měli bychom dosáhnout situace, kdy neexistují rozdíly v tom, jak se s lidmi jedná, ani diskriminace, nýbrž kde je porozumění (Sam, Charlotte, Jere).

Učitelé a rodiče musí vědět, jak používat technickou podporu ve škole a doma. Je třeba více podpůrných materiálů (Elmo, Kanivar, Fé, Aure).

Inkluzivní vzdělávání může vytvářet nové bariéry, které je třeba překonat, např.: postoje učitelů (Wessel), překážky vzdělávací a sociální (Bethany), sociální důsledky a tlak ze strany rodičů (Triin), šikana (Sophie), sociální zázemí žáka a podmínky pro učení mimo školu (Gemma), občanská vybavenost, jako je doprava (Francesco).

Odborná příprava učitelů je naprosto zásadní (Sophie). Vzdělávání učitelů neposkytuje dostatečné a správné informace o otázkách inkluze. Lidé se speciálními potřebami mají problémy už sami o sobě. Větší podpora jim někdy může způsobit ještě více problémů (Wessel). Učitelé nemají zájem dozvídat se o speciálních potřebách (Méryem).

Učitele za jejich práci platí vláda a platí je za to, že „pracují jako učitelé“, ale nemají zájem na tom „vypořádat se s něčím navíc“. Proto většina učitelů nemá zájem získat vědomosti o SVP (Laima).

Učitelé musí mít jednotný přístup (Elin).

Učitelé se možná bojí, že budou věnovat víc pozornosti studentům s postižením (Robert). Ve třídě, kde je jen málo studentů s postižením, by učitel neměl věnovat příliš mnoho pozornosti studentům s postižením. Učitelé musí najít rovnováhu mezi podporou věnovanou studentům s postižením a bez (Daniel).

V naší zemi lidé pomáhají příliš (Kamilla).

Na úrovni univerzity nemáme asistenty. Je třeba vymýtit diskriminaci a šikanu. Někteří studenti o postižení povědomí mají, ale stejně se mi posmívají, protože mám ADHD (Maria).

Pořád máme dojem, že si musíme o pomoc říkat. Není to něco, co přichází automaticky. Než člověk dostane, co potřebuje, je to dlouhý proces (Pauline).

Učitelé by měli o postižení s žáky hovořit – většinoví studenti neumí rozhodnout, co mohou udělat, aby pomohli (Áron). Povědomí o postižení by mělo být součástí kurikula (Katrina).

Dva či více učitelů (asistentů) v inkluzivní třídě musí pracovat jako tým. Je to dodatečná dovednost, která by měla být součástí odborné přípravy učitelů. Učitelé by měli pomáhat specialisté s určením, kolik času navíc žáci s postižením vyžadují (Philipp).

Některé oblasti podpory už zasáhly vládní škrty – lidé jako mediátoři přicházejí o práci. Školám jsou poskytovány finance, ale je to zcela

nefunkční, protože to znamená, že podporu musí zajišťovat „normální“ učitelé, kteří nemají tušení jak (Wessel).

Je třeba, aby spolupracovali nejrůznější odborníci. Nová generace učitelů má lepší vzdělání, aby chápali žáky s postižením a zlepšili vyučování – vývoj jde správným směrem. Zákony jsou správné, ale učitelé potřebují mít informace a povědomí o zrakovém/jiném postižení. Potřebujeme víc technologických pomůcek, aby se zajistilo, že postižení budou mít k dispozici přístupné informace (François). Fyzický přístup do budov je důležitý (výťahy, automatické dveře, přístupné vypínače atd.) (Thomas). Na testy je potřeba čas navíc (Łukasz). Pro pomoc studentům s postižením je třeba mít interní systém podpory. Pomoc z vnějšku u nich může vzbudit pocit odlišnosti a izolace (Mei Lan). Pro zrakově postižené je potřeba více elektronických a zvukových knih (Łukasz, Áron).

Největší překážkou jsou postoje a vědomosti lidí – je to jako život v temnotě (Triin). Je skutečně náročné, muset neustále vysvětlovat ostatním, co potřebujete – je těžké ostatní upozornit na svá omezení. Je velmi těžké muset to dělat znovu a znovu. Studenti s postižením a bez něj mnohdy mívají příliš omezený sociální kontakt (Barbara).

Společnost nechce přijímat lidi s některými obtížemi, ale sociální akceptace je zcela zásadní (Robert). Postižení obklopuje vnímané stigma, které by mělo být odstraněno. U nás v parlamentu mládeže jsme měli školení například o epilepsii a jak pomoci. Ve školách hlavního vzdělávacího proudu musí žáci s postižením své potíže neustále vysvětlovat novým učitelům a spolužákům. Potřebujeme kontinuitu informací hodnocení i vnímavý přístup k tomu, jak se kdo cítí (Keenan).

Lidé někdy nevědí, jak komunikovat efektivně nebo jinými způsoby (Tomáš). Nevhodné chování spolužáků je pro každého špatné (Lucie). Prosté věci mohou znamenat neustálý boj (Bethany). Komunikace je důležitá – někteří lidé mají špatné návyky. Komunikace musí být „bez tabu“. Nevidomí nemají všichni stejné problémy. Je to velice složité (Sára).

Na cestě k inkluzivnímu vzdělávání by měly být brány v úvahu spíše psychologické otázky než praktické. U „skrytého“ postižení, jako je Aspergerův syndrom, to musíte lidem připomínat. Vytvářejí si domněnky. Vzdělávání je třeba poskytovat na základě potřeb – menší skupiny mohou lidem s Aspergerovým syndromem také pomoci. Získat znalosti a zkušenosti ohledně určitého postižení je v

inkluzivním vzdělávání těžší než ve speciálních školách pro žáky se stejným postižením. Ani odborníci někdy nevědí a ptají se: „Jaké máš problémy?“ Každý jsme individualita – můj autistický způsob myšlení interaguje s tím, kdo jsem (Daniel).

Každý chápe inkluzivní vzdělávání jinak. Neexistuje jednotná definice inkluzivního vzdělávání, a to je problém. Potřebujeme lepší informovanost – nedokážeme se posunout, dokud si nebude každý uvědomovat otázku postižení (Katrina).

Komentáře a návrhy

Mladí delegáti byli též vyzváni, aby přispěli obecnými komentáři a návrhy. Zde je uvádíme:

Diverzita je pozitivní. Je třeba lidi připravovat od začátku. Pracovat s dětmi a vytvořit lepší generaci (Dagur).

Studenti nesmí být žádným způsobem odrazováni (Robert). Je třeba mít důvěru sám v sebe (James). Je důležité, aby učitelé věřili v mé schopnosti (Efstathios). Učitelé musí věnovat víc pozornosti tomu, co žáci dokážou, než tomu, co nedokážou. Lidé musí vidět za postižení. Jsem sluchově postižená – ne já, jen můj sluch. Mezi mnou a mým postižením je rozdíl. Učitelé potřebují mít znalosti o postižení. Potřebujeme více společných aktivit – mimo školu, ve volném čase, sport atd. – pro zábavu (Elin).

Po skončení vyučování není dostatek možností trávit čas v dobrovolnických skupinách nebo sociálních aktivitách. I po škole je život (Arvydas).

Musíme být připraveni na budoucnost. Ve škole učitelé vědí, kdo jsou studenti s postižením. V „reálném“ světě musí být lidé opatrní k těm se speciálními potřebami (Melanie). Lidé s postižením se musí naučit žít ve společnosti (Marie).

Učitelé musí být otevřeni pochopení, co student chce a jak ho podpořit (Nana-Marie). V některých předmětech může být člověk dobrý, v jiných ne, ale kritéria by mu neměla zabránit ve studiu určitých oborů (Daniel).

Učitelé musí každému co nejvíce usnadnit, aby v učení dosáhl stejných standardů. Mladí lidé s postižením se musí účastnit rozhodování. Jsou v popředí rozhodnutí o nich samých (Keenan). Každý se musí zapojit, ať už se odlišuje, nebo ne – každý jsme, kdo jsme (Katrina).

Měli bychom se dívat na člověka, ne na postižení, a využít všeho dostupného, abychom dosáhli zlepšení (Asgerdur).

Studenti s postižením musí činit vlastní rozhodnutí a mít stejné možnosti zapojit se do otázky svého vzdělávání, mít právo být slyšet, když jde o vzdělávání (Klara). Máme právo činit vlastní rozhodnutí (Wessel).

Lidi, ke kterým bude podpora směřovat, by měli být součástí komise pro přijímání nového podpůrného personálu. Měli by být zapojeni do všeobecného rozhodování. Měli by mít inspirativní životní vzory v lidech s postižením (Sam, Charlotte, Jere).

Musíme mít „školy bez bariér“. Z inkluzivního vzdělávání můžou mít prospěch všichni, včetně žáků bez postižení (Elmo, Kanivar, Aure, Fé). Musíme změnit postoje studentů bez speciálních potřeb vůči postižení (Emile).

Inkluzivní vzdělávání je prostě dobrý nápad – otevřel se nový svět (Lucie).

Závěrem zmiňme, že celá řada delegátů sdílela stejné názory, například:

- U inkluzivních tříd mladí delegáti očekávají, že se učitelé a „ostatní studenti“ budou více snažit chápat a začlenit studenty s postižením.
- Mladí delegáti se domnívají, že je důležité snížit počet studentů, mít menší třídy a podporovat „design pro všechny“ v budovách a občanské vybavenosti vůbec.
- Je důležité dostat podporu, aniž by o ni bylo třeba bojovat.
- Školení pro spolužáky by mělo více zohledňovat individuální potřeby a postoje.
- Inkluzivní vzdělávání se v různých zemích i v rámci jednotlivých zemí liší.

Závěrem je třeba zdůraznit kvalitu, otevřenost a hloubku diskusí mladých delegátů. Na první pohled byla zřejmá zralost jejich názorů i jejich zájem přispět k implementaci toho, o čem inkluzivní vzdělávání skutečně je: rovného přístupu ke vzdělání, kvality vzdělávání pro všechny a respektu k odlišnostem.

Kompletní přepis diskusí každé skupiny je k dispozici na webových stránkách Agentury: <http://www.european-agency.org/agency-projects/european-hearing-2011/results-files>

OHLÉDNUTÍ A POHLED VPŘED

Dnes, v roce 2012, se zdá, že nastal správný okamžik k zamyšlení nad příspěvky mladých delegátů od prvního slyšení v roce 2003. Zmíněných tří slyšení se zúčastnilo celkem 238 mladých lidí, kteří měli možnost přispět svými komentáři a návrhy k inkluzivnímu vzdělávání. Cílem všech tří akcí bylo naslouchat názorům mladých lidí, a lépe tak pochopit, jak je inkluzivní vzdělávání uplatňováno v praxi z pohledu koncového uživatele.

Názory mladých lidí na inkluzivní vzdělávání by neměly být brány jako méně relevantní než ty, které vyjádří vzdělání odborníci a akademici. Výsledky těchto tří slyšení jasně ukazují, že mladí lidé dokážou snadno a pregnantně vyjádřit postřehy stejného druhu jako odborníci v této oblasti.

Tento dokument se nepokouší o longitudinální analýzu vývoje od roku 2003. Na každé slyšení byli nominováni jiní mladí lidé, byly zde zastoupeny různé úrovně vzdělávání a studenti bez speciálních potřeb či postižení se poprvé zúčastnili až v roce 2011. Hlavním cílem je zdůraznit podobnosti a odlišnosti mezi komentáři a obavami, které zazněly od roku 2003, ale také klíčové návrhy vznesené během všech slyšení.

Během let mladí lidé vyjadřovali všeobecnou spokojenost se vzděláváním bez ohledu na to, jestli navštěvovali školu speciální, či hlavního vzdělávacího proudu. Všichni vyzdvihli důležitost kvalitního vzdělávání a odborné přípravy a zdůraznili jejich stěžejní roli při hledání zaměstnání, rozšíření a posílení jejich sociálních vztahů a obecně v přípravě na budoucí život.

Všichni mladí delegáti inkluzivní vzdělávání podporovali, a navzdory negativním zkušenostem některých z nich zdůraznili skutečnost, že z inkluzivního vzdělávání mají užitek všichni žáci. Obzvláště právě účastníci slyšení 2011 přednesli přesné vysvětlení, co by inkluzivní vzdělávání mělo být, co znamená pro ně a jaké výhody může každému přinést. Také mladí lidé bez speciálních potřeb či postižení dokázali konkrétně popsat, v čem je inkluzivní vzdělávání obohacující, když otevírá mysl lidí a napomáhá bourání stereotypních představ.

Většina účastníků pocházela ze škol hlavního vzdělávacího proudu. Delegáti připustili, že v rámci zemí i mezi jednotlivými zeměmi

existují v inkluzivním vzdělávání rozdíly a také, že tu existují oblasti, kde je třeba dosáhnout zlepšení. Zastávají nicméně názor, že inkluzivní vzdělávání je právo. Toto právo zahrnuje rovný přístup ke vzdělávacím příležitostem, získání podpory nutné k tomu, aby student tyto příležitosti mohl maximálně využít, a právo na jednání s respektem.

Právo na inkluzivní vzdělávání též znamená zapojit se do rozhodování a mít možnost svobodně se rozhodovat ohledně jakéhokoli budoucího zařazení do studia. Toto zřetelné přání mladých lidí podílet se na veškerých rozhodnutích, která se jich dotýkají, bylo skutečně tématem, které se opakovaně objevovalo během všech tří slyšení.

V roce 2003 účastníci toto zdůraznili v kontextu obav, aby nemuseli čelit budoucnosti trávené doma bez zaměstnání. Tento názor znovu zazněl v roce 2007 jakožto společná touha žít co možná nejvíce nezávisle. V roce 2011 zdůraznili mladí delegáti, že jednou z hlavních výhod inkluzivního vzdělávání je získání dobrého vzdělání, které studenta lépe připraví na nezávislý život.

Pro mladé lidi je inkluzivní vzdělávání oslavou diverzity a netýká se jen oblasti vzdělávání, nýbrž společnosti jako celku. Může ho být dosaženo pouze tehdy, kdy padnou bariéry a změní se postoje. V tomto ohledu mladí lidé nadále vyzdvihují dvě specifické oblasti představující přetrvávající problém – přístup a postoje a odbornost učitelů.

Přístup neznamená jen fyzickou přístupnost budov, ale také poskytnutí potřebné a přístupné technické podpory a účinné a pohotové podpory vzdělávací.

Účastníci též zmínili, že učitelé ne vždy znají, případně zohledňují, existenci a spektrum vzdělávacích potřeb. Učitelé nemají potřebnou odbornost a příliš často se místo na silné stránky žáka soustřeďují na ty slabé.

I přes tyto komentáře se mladí lidé nevyjadřují o svých učitelích negativně, nýbrž žádají nový typ učitele: takového, který je připraven na práci v systému inkluzivního vzdělávání a cítí se v něm dobře.

Ve světle těchto problematických aspektů účastníci slyšení 2011 přinesli konkrétní a praktické návrhy ke zlepšení podpory inkluzivního vzdělávání na úrovni školy i třídy. Žádali odpovědné činitele, aby zajistili, aby všechny školy byly v potřebném rozsahu bezbariérové a

měly odpovídající zdroje a podporu, k níž patří dostupnost podpůrných pracovníků ve třídě, kteří mohou reagovat na potřeby všech žáků.

Zdůraznili výhody menších tříd, individuálních vzdělávacích plánů a dodatečných, dobře vybavených místností pro odpočinek či další podporu v případě potřeby. Také zdůraznili, že je třeba mít adaptované zkoušky (např. více času), či možnost prodloužit studium o jeden rok, aby všichni žáci dokázali dosáhnout stejné úrovně, aniž by bylo třeba některým z nich poskytovat dodatečnou podporu. V tomto ohledu zdůraznili také, že stejné vzdělání znamená získání téže kvalifikace.

Nelze pochybovat, že zorganizovaná slyšení měla pro zúčastněné delegáty svůj přínos, což potvrzuje zpětná vazba, které se nám od roku 2003 dostává. Tento přínos přesahuje mladé delegáty až k jejich školám a učitelům i žákům, kteří se zúčastnili přípravných diskusí. Tento dopad jasně potvrzují různé výstupy, které po slyšení 2011 následovaly: mladí lidé a jejich asistenti po slyšení podnikli různé kroky, jako například psaní článků do novin a časopisů či využívání a vytváření elektronických nástrojů, jako jsou stránky na Facebooku či Twitteru nebo tematické stránky na školním webu.

Agentura podnikne kroky, aby zajistila maximální šíření této zprávy, a nezapomene na závažné návrhy a požadavky, které mladí delegáti vyjádřili.

Agentura bude společně s delegáty, jejich rodinami, s pracovníky a odpovědnými činiteli pracovat na implementaci kvalitního vzdělávání bez bariér, kde jsou všichni ve své různosti respektováni a kde, slovy mladých delegátů: *máme každý jinou barvu, ale společně dokážeme vytvořit duhu.*

MLADÍ DELEGÁTI NA SLYŠENÍ V EVROPSKÉM PARLAMENTU 2011

Níže uvádíme jména 88 mladých delegátů, kteří se zúčastnili slyšení v Evropském parlamentu roku 2011:

Aure AFLALOOVÁ	Keenan ALEXANDER
Carlo ANDERHALDEN	Maria BARANDUNOVÁ
Efstathios BEKYRAS	Méryem BELGHAZI
John BENNINGTON	Markos BOTSOS
Robert BOYLE	Elin Johanna BRANDT KORALLOVÁ
Pauline BRASSEUROVÁ	Chiara BRIZZOLARIOVÁ
Wessel BROEKHUIS	Maria BUGEJAOVÁ
Claudia BURATTINIOVÁ	Fabian CAMARA ALCAIDE
Jens CAMILLERI	Tomáš ČERNÝ
Alexandra CHRONOPOULOUOVÁ	Rolands CINIS
Leanne Alice COLEOVÁ	Nana-Marie DALE REICHELOVÁ
Charlotte DARBYOVÁ	Yohana Angelica DEL PINTOOVÁ
Honoré D'ESTIENNE D'ORVES	Samantha DRYDEN- SILLARSOVÁ
Wacław DZIĘCIOŁ	Klara Linnea Astrid ELFSTENOVÁ
Zsófia FAZEKASOVÁ	João FONSECA
Barbara GEHEROVÁ	Sára GERGELYOVÁ
Josette GRAÇA SILVAOVÁ	Melania GROTTIOVÁ
Kanivar GÜLER	Andreani HADJISTERKOTI
Sophie Bethan HANNAWAYOVÁ	Asgerdur HEIMISDÓTTIROVÁ
Lucie HRDINOVÁ	Ingre IMALAOVÁ
Jakub JARMOŁA	Diogo JESUS NETO

Dagur JÓHANNSSON	Pórdur JÓNSSON
Domen KAISER	Dean KELLY
Orlando KROHN	Thomas KROYER
Joži KUMPREJ	Robert LÄTT
Mei LAN NGOVÁ	Marie LAURITZENOVÁ
Artūras LAURYNAS	François LE BEL
Laima LIEPINAOVÁ	Fé LINDENOVÁ
Rebeca LÓPEZ RUANOOVÁ	Nika LUŠNICOVÁ
Mathias MACHIELSEN	Gemma MACKINTOSHOVÁ
Jere Nicholas MAHLAKAARTO	Emile MAINKAOVÁ
Tuomas Kimmo Johannes MANNI	Daniel MARTIN
James MARTIN	Simon MCDOUGALL
Stefanos MELAS	Audrey MESUREUROVÁ
Sofie MONGGAARD CHRISTENSENOVÁ	Jonas NENORTAS
Michalis NICOLAOU	Melanie NIELSENOVÁ
Áron ÓCSVÁRI	Elmo PESIN
Triin PUUSEPP	Pedro ROMERO JIMÉNEZ
Zineb SAOUI	Daniel Alexander SCHOUTEN
Francesco SCICLUNA	Edgars ŠENINŠ
Łukasz ŚMIETANA	Kamilla SØLYST BJØLSETHOVÁ
Bethany STALEYOVÁ	Philipp STEINBERGER
Katrina THOMSONOVÁ	Lise TØRLENOVÁ
Mirjam WOLFFOVÁ	Arvydas ZAGARAS

CS

V listopadu 2011 Evropská agentura pro rozvoj speciálního vzdělávání organizovala slyšení v Evropském parlamentu v Bruselu. Členské země Agentury nominovaly 88 mladých lidí se speciálními vzdělávacími potřebami/postižením a bez nich ze středních škol a učilišť, aby diskutovali o tom, co pro ně inkluzivní vzdělávání znamená.

Cílem organizátorů i účastníků slyšení bylo naslouchat mladým lidem a vzít v úvahu, jakého pokroku bylo od roku 2007 v inkluzivním vzdělávání v jednotlivých zemích dosaženo. Každý žák je schopen uvést důležité otázky týkající se implementace inkluze i jejích přínosů a negativ, protože je sám součástí toho, co inkluze obnáší. Vzhledem k četnosti, s jakou se objevovala v diskusích, představuje důležitost inkluze jasné společné téma, které mladí lidé ve svém vzdělávání řeší.

European Agency for Development in Special Needs Education

